

Piotr Birecki

"Historia parku miejskiego w Toruniu (1817

Rocznik Toruński 40, 290-291

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Bartosz Drzewiecki, Katarzyna Pękacka-Falkowska, *Historia parku miejskiego w Toruniu (1817/1818–1939)*, seria: Biblioteka ToMiTo, Toruń 2012, ss. 260 + 204 il.

Na toruńskim rynku czytelniczym pojawiła się książka omawiająca dzieje ciekawego kompleksu parkowego, od którego założenia mija 195 lat. Mowa tu o toruńskim parku miejskim. Publikacja powstała na bazie kilkuletnich badań prowadzonych przez autorów nad tą częścią Torunia. Podzielono ją na cztery rozdziały (choć błędnie w rozdziale trzecim nagłówki stron odwołują się do rozdziału drugiego) omawiające dotychczasową literaturę przedmiotu, dzieje Parku Cegielnia, Lasku Cegielnia i pomników parkowych, uzupełniając wywody historyczne liczną ikonografią umieszczoną w odrębnym katalogu ilustracji. Całość zamknięto w 260 stronach tekstu i załączono 204 ilustracje.

Książka jest niewątpliwie jedną z cenniejszych publikacji poszerzających naszą wiedzę o dziejach parku miejskiego. Wpisuje się ona w społeczne zainteresowanie Bydgoskim Przedmieściem, jakie w ostatnich latach zaowocowało wzmoczoną ochroną konserwatorską czy działaniami lokalnych stowarzyszeń na rzecz zachowania dziedzictwa materialnego tej dzielnicy Torunia.

Temat dziejów parku miejskiego był przedmiotem zainteresowania niewielu badaczy. Autorzy niniejszej publikacji musieli skupić się przede wszystkim na materiale źródłowym dostępnym w Archiwum Państwowym czy na przygotowanych wcześniej studiach urbanistyczno-konserwatorskich. Nie pominięto opracowania A. Ziółkiewicza i A. Paczuskiego na temat pomników Torunia, pracy magisterskiej T. Markanicza czy licznych publikacji książkowych i przewodników z XIX i XX w. Całość uzupełniono źródłami internetowymi. Zebrany materiał został wykorzystany w sposób krytyczny, co umożliwiło powstanie publikacji, której treść merytoryczna pozwoliła wyeliminować „niedopowiedzenia” wcześniejszych opracowań.

Niewątpliwie wartością *Historii* jest bogata część ikonograficzna, którą tworzą pocztówki, ilustracje i plany pozyskane z Archiwum Państwowego w Toruniu, z Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz w Berlinie, Muzeum Okręgowego w Toruniu oraz ze zbiorów kolekcjonerów fotografii i pocztówek. Swe cymelia udostępnił także A. Dobiegała, M. Niedzielska, J. Tokarska i J. Domasłowski. Tę część publikacji wzbogacają kolorowe i czarno-białe plany lokalizacyjne, projekty budowli parkowych, projekty i fotografie znajdujących się tam pomników i ciekawej architektury ogrodowej. Materiał ikonograficzny prezentuje też mieszkańców Torunia i gości korzystających z uroków tego miejsca, którzy bawili się i spacerowali po alejkach par-

kowych oraz korzystali z organizowanych tam koncertów muzycznych, odwiedzali restaurację „Cegielnia”.

Parki miejskie, podobnie jak parki wiejskie znajdujące się w podtoruńskich majątkach, poniosły wiele szkód po zakończeniu działań II wojny światowej. Najpierw dewastowane były przez wojska radzieckie, które wycinały w nich drzewa, najczęściej z przeznaczeniem na opał. Potem trzebione były przez mieszkańców, dla których park był znacjonalizowanym (a więc niczym) mieniem. Ofiarą rozbiórek i dewastacji padała także infrastruktura parkowa. Wojna przerwała ciągłość rozwoju nowoczesnej kultury mieszczańskiej, wypracowanej w XIX w.

W Toruniu w drugiej połowie XX w. powstawać zaczęły osiedla z wielkiej płyty, zasiedlane przez mieszkańców małych miast i wsi, dla których rekreacyjne korzystanie z parków było czynnością marginalną, zastrzeżoną jedynie dla właścicieli dworów i pałaców. Nowi torunianie nie angażowali się w proces zakładania parków umożliwiających odpoczynek nie tylko od zgiełku, ale także od wszędobylskiego betonu i asfaltu. Kamienice Bydgoskiego Przedmieścia zamieszkiwali lokatorzy, z których wielu nie miało nawet pojęcia o przedwojennej roli parku miejskiego. Dopiero przemiany ostatnich dziesięcioleci sprawiły, że pojawili się mieszkańcy, dla których park stał się nie tylko ważną częścią składową infrastruktury miejskiej; zainteresowani byli także żywotnie jego rewitalizacją, rozpowszechnianiem kultury wypoczynku i aktywnego korzystania z terenów parkowych.

Park miejski i zabudowa Bydgoskiego Przedmieścia to prawdziwa perła dawnego Torunia, który nie jest przecież wyłącznie miastem gotyckim, ale w dużej części także XIX-wiecznym. Niniejsza publikacja pozwoli czytelnikowi przekonać się o tym i umożliwi poznanie wielu ciekawych historii miejsc parkowych.

Piotr Birecki (Toruń)